

371.671:811.163.41'243(438+497.2)
<https://doi.org/10.18485/sj.2021.26.1.29>

МИЛКА В. НИКОЛИЋ*
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 13. 10. 2020.
Прихваћен: 12. 1. 2021.

САДРЖАЈИ О НОВИЈОЈ СРПСКОЈ ИСТОРИЈИ У УЏБЕНИЦИМА ЗА СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК (НА ПРИМЕРУ УЏБЕНИКА ИЗ ПОЉСКЕ И БУГАРСКЕ)**

У овом раду се разматра проблем одабира лингводидактичких текстова у савременим уџбеницима за српски као страни језик. Циљ је да се на корпусу новијих уџбеника за учење српског језика објављених у иностранству (Пољска и Бугарска) испитају: (1) садржаји текстова који говоре о новијој српској историји; (2) активности које полазници реализују у вези с тим текстовима. Анализа је показала да аутори уџбеника различито поступају у презентацији српске друштвено-политичке стварности. Аутори који су се определили да у уџбеник уведу теме везане за новију српску историју посветили су пажњу конципирању активности полазника: (1) осмишљени су задаци који усмеравају студенте да проблемски посматрају догађаје и да их осветљавају са различитих аспеката; (2) примењује се интеркултурални приступ, који студенте подстиче да упоређују догађаје из српске историје са сличним догађајима у историји свог народа и других народа. Такав приступ може се препоручити ауторима уџбеника. Закључује се да је задатак лингводидактике да за будућу уџбеничку продукцију пружи препоруке за одабир и примену текстова који говоре о догађајима из новије српске историје.

Кључне речи: српски као страни језик, уџбеник, текстови у уџбенику, задаци у уџбенику, српска историја, интеркултурални приступ.

* milkanik75@gmail.com

** Овај рад написан је у оквиру пројекта *Динамика структура савременог српског језика* (2011–2020), број 178014, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

1. УВОД

Предмет интересовања у овом раду јесу лингводидактички текстови у савременим уџбеницима за учење српског језика објављеним на страним универзитетима. У методици наставе страних језика разматрају се питања у вези са принципима одабира, дидактичким функцијама и начинима примене уџбеничких текстова: (1) могућност употребе аутентичних текстова и њихова адаптација, као и неопходност употребе неаутентичних текстова на почетним нивоима знања; (2) примереност текста за контекстуализацију граматичких модела, синтаксичких конструкција, лексичких и фразеолошких јединица; (3) улога текстова у развијању рецептивних језичких вештина (разумевање прочитаног односно одслушаног садржаја); (4) културолошки потенцијал текстова, начини презентације социокултурних образаца у текстовима, као и могућност примене текстова за подстицање интеркултурне комуникације. Новија истраживања показују да пажњу треба посветити: (1) енциклопедијским знањима која се преносе у уџбеничким текстовима (Станић/Блатешић 2019); (2) релацијама које се успостављају између полазне, циљне и опште културе у уџбенику страног језика (Мијаљевић 2019); (3) одступањима од идеализованог приказа државе у којој се говори језик који се учи помоћу конкретног уџбеника (Кукић/Јањић 2019).

У настави српског као страног језика треба узети у обзир да уџбенички текстови могу утицати на представе и ставове страних полазника о српској историји и савременој друштвено-политичкој стварности.¹ Поменути проблем је могуће сагледати на материјалу текстова, визуелних прилога и активности (тј. питања и задатака) намењених студентима. Циљ овог рада је да се на корпусу уџбеника српског као страног језика објављених у иностранству током последњих десетак година испитају: (1) садржаји текстова у којима се помињу догађаји из новије српске историје; (2) активности које полазници реализују у вези с тим текстовима.² Очекивано је да ће ово истраживање пружити увид у принципе којих су се аутори придржавали у избору и примени уџбеничких садржаја о друштвено-политичким догађајима у Србији током 20. и 21. века.

---

¹ Ставови страних студената о српској историји, традицији и култури представљају посебан предмет истраживања (уп. Крајишник/Несторовић 2013; Стрижак 2016).

² Корпус чини шест уџбеника – по два уџбеника објављена: у Торунју 2010. године (аутори су Оливера Душков, Ана Коритовска и Ирена Савицка); у Кракову 2011. и 2012. године (аутори су Катарина Либер и Славица Прпа); у Софији 2015. и 2017. године (аутори су Татјана Дункова и Биљана Васић).

2. ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ

Улога уџбеника у савременом образовању није умањена појавом нових извора знања: „упркос постављању неких нових наставних циљева и делимичној измени улога чинилаца наставног процеса (ученика и наставника), уџбеник за све њих и даље има оријентациону функцију у планирању и спровођењу наставе, односно процеса учења” (Дурбаба 2011: 141). Зато у актуелне задатке лингводидактике спада анализа постојеће уџбеничке продукције, као и формирање препорука за унапређивање нових уџбеника. У вези са уџбеницима српског као страног језика разматрана су следећа питања:

- (а) параметри структурно-садржинског обликовања уџбеника, композиционе и дидактичке компоненте лекције, затим, селекција и дистрибуција садржаја за одређени ниво учења (Бјелаковић 2007; Кончаревић 2007; Раковић 2019);
- (б) уџбеници за српски као страни језик који се користе у одређеним образовним институцијама, као и актуелно стање уџбеничке продукције у одређеном тренутку (Маринковић 2003; Пантић 2013; Оташевић 2014; Боњковски 2016; Ђорђевић 2018);
- (в) заступљеност различитих елемената културе у уџбеницима (Перишић Арсић 2017; Перишић Арсић 2018; Мијаљевић 2019), начини презентовања српске културе у уџбеничкој литератури (Кончаревић 2005; Николић 2016; Раковић 2018; Спасић 2018), као и интеркултурални потенцијал уџбеника (Зечевић Крнета/Јовановић/Андријевић 2019).

За разматрање проблематике одабира текстова у уџбеницима, чиме се бавимо у овом раду, постоји ослонац у досадашњој србистичкој литератури. Истраживања селекције, адаптације и функционалне примене текстова у настави српског као страног језика – показују да треба користити:

- (а) различите типове вербалних материјала, као што су песме (Редли 2011; Матрусова 2016), хумористичка вербална остварења (Вељковић Станковић 2016), новински чланци (Дурбаба 2004) и књижевни текстови (Несторовић 2007; Иванова 2011; Несторовић 2011; Несторовић 2016; Перишић 2016; Стаменковић 2020; Турањанин Николопулос 2020; Томић/Литричин Дунић 2020);³
- (б) аутентичне и разноврсне текстове, адаптиране по потреби, при чему се разноврсност испољава на плану форме казивања (дијалоска/мо-

---

³ Високим лингвокултуролошким потенцијалом одликују се *прецедентни језички феномени*, међу њима и текстови по којима је одређена култура препознатљива. Стога је значајно да и прецедентни текстови (или њихови одломци) буду заступљени у уџбеницима и настави српског као страног језика (уп. Драгићевић 2011).

нолошка форма, наратија/дескрипција и сл.), функционалног стила и жанра (Кончаревић 2004; Мркаљ 2016; Перишић 2017);

- (в) вербалне материјале линеарног типа (тзв. везани текст), као и нелинеарног типа (нпр. мапе, табеле, графикони), који полазницима омогућавају да изграђују стратегије читања и разумевања прочитаног (Мркаљ 2011).

У овом раду анализирају се тзв. *инструментално-практични текстови*,⁴ који „служе као јединице презентације језичког и говорног материјала и уједно као средство формирања комуникативних способности [...]; они такође имају информативну (реализује се на нивоу фабуларног и екстралингвистичког) и културолошку вредност (Кончаревић 2002: 94–95). Уџбенички садржаји о новијој српској историји имају висок културолошки потенцијал јер полазницима предочавају одређене „системе чињеница, представа и генерализација” о српском народу.⁵ „У настави српског језика као страног културолошка функција је пре свега везана за текстове”, који пружају представу о „стању српског књижевног језика и српске културе новог времена” (Смољска 2002: 231). Међутим, садржаји о новијој српској историји могу имати и шири утицај на представе и ставове полазника о српском народу, његовом историјском наслеђу и савременој стварности. Зато је потребно да постоје методичке препоруке за одабир таквих садржаја, као и за конципирање активности које студенти реализују у вези с њима.

3. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ

Како показује анализа, у уџбеницима који чине наш корпус могу се на хронолошком плану пратити тенденције: (1) у погледу заступљености текстова који говоре о друштвено-политичким приликама у Србији током 20. и 21. века; (2) у погледу типова активности (тј. питања и задатака) намењених полазницима, а усмерених на бављење чињеницама, представама и генерализацијама које происходе из текста.

Спроведена анализа доводи до следећих запажања: (1) старији уџбеници (објављени 2010. године) – садрже мањи број текстова који су предмет наше анализе и немају експлицитно наведених активности везаних за те текстове;

⁴ На основу критеријума наставног циља (за који се текст користи), у теорији уџбеника страних језика издвајају се (1) *инструментално-практични* и (2) *теоријско-спознајни* текстови (Кончаревић 2002: 93–94).

⁵ У лингводидактичкој литератури се издваја категорија *лингвокултуролошких* уџбеничких текстова, помоћу којих се полазницима предочава „систем чињеница, представа и генерализација везаних за цивилизацију народа чији се језик учи”, а који спадају у *инструментално-практичне* текстове (Кончаревић 2002: 93).

(2) каснији уџбеници (објављени 2011. и 2012. године) – имају више таквих текстова и већи број активности; (3) најмлађи уџбеници (објављени 2015. и 2017. године) – не садрже текстове који говоре о новијој српској историји.

Наведене карактеристике у одређеној мери проистичу из различитих уџбеничких концепција за које су се аутори определили: (1) два старија уџбеника оријентисана су на стицање лингвистичке компетенције; (2) наредна два уџбеника изразито су интеркултурално усмерена; (3) два најновија уџбеника посебну пажњу посвећују унапређивању преводачких вештина.

Наводимо типичне примере текстова и активности, пратећи уџбенике на хронолошком плану (према години публикавања).⁶

Аутори двају уџбеника објављених у Торунју нису уводили на почетни ниво учења српског језика садржаје о новијој српској историји (уп. Душков/Коритовска/Савицка 2010а). У уџбенику намењеном за средњи и напредни ниво учења постоје малобројни такви текстови, али нема експлицитно задатих активности којима би се студенти бавили чињеницама, представама и генерализацијама произашлим из текста. Сврха текста јесте да помогне полазницима да унапреде граматичка и лексичка знања која су у конкретной лекцији предвиђена.

Следећи текст се може применити на средњем нивоу. Запажа се да су у „календар Југославије” унети догађаји у распону од скоро једног века – од 1918. године (настанак Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца) до 2008. године (проглашење самосталности Косова):

Југославија је била лепа идеја јужнословенских народа да се, ослобођени од туђинске власти, уједине у заједничку државу. Та идеја се остварила после Првог светског рата као краљевина, а после Другог светског рата као федерација. У склопу федерације биле су следеће републике: Србија, Хрватска, Словенија, Босна и Херцеговина, Црна Гора и Македонија. Грађани су били држављани Југославије, а бирали су републичко држављанство. [...] Југославија се распала крајем двадесетог века. Једнима се то допада, док други тугују за Југославијом. [...]

КАЛЕНДАР ЈУГОСЛАВИЈЕ:

- 1918. настала је Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца
- 1929. Краљевина СХС добија назив Југославија
- 1945. настала је Федеративна Народна Република Југославија
- 1963. ФНРЈ мања назив у Социјалистичка Федеративна Република Југославија
- 1991. Словенија излази из Федерације
- 1991. одваја се Хрватска
- 1993. Босна и Херцеговина прогласила је независност
- 1995. Македонија постаје самостална

⁶ Садржаји у уџбеницима из Кракова подељени су на шест нивоа (од А1 до Ц2). У уџбеницима из Торунја коришћена је општа подела на три нивоа (основни, средњи, напредни). Уџбеници из Софије намењени су за Ц1 и Ц2 ниво.

2006. одваја се Црна Гора

2008. Косово проглашава самосталност

(Душков/Коритовска/Савицка 2010б: 72–73).

Текст под насловом *Европеизација или даља „балканизација” југоисточне Европе* – примењив је на напредном нивоу. У приказу политичких и економских прилика на балканском подручју истичу се негативни чиниоци, а читаоцу се сугерише сумња у могућност да се ситуација побољша. Косово се посматра као „симбол и пример [бројних] анимозитета и дубоког неповерења” у региону, а Србија као земља „која може рачунати [...] на међународну подршку и помоћ тек пошто крене путем демократског преображаја”:

Политичка и економска европеизација Балкана, односно југоисточне Европе биће несумњиво сложен и дугорочан процес. То је свакако пројекат и подухват више генерација, али се темељи постављају сада.

У земљама југоисточне Европе нема значајних демократских традиција. Између земаља региона постоје бројни стари и нови сукоби и спорови, посебно територијални и етнички, са анимозитетима и дубоким неповерењем. Својеврсни симбол и пример у том погледу је Косово.

Распад бивше Југославије и југословенски ратови су проблеме у односима даље заострили и продубили, а створили су и нове озбиљне спорове. Све политичке, економске и друге негативне последице тога је у овом моменту тешко до краја сагледати, али је јасно да ће се оне још дуго осећати.

[...] Србија, као што је констатовано у Изјави чланова Форума за међународне односе, може рачунати на повратак у свет и на међународну подршку и помоћ тек пошто крене путем демократског преображаја.

[...] Ако не би дошло до европеизације Балкана, реална је опасност његове даље „балканизације”, чије негативне последице не би могле остати само у границама региона (Душков/Коритовска/Савицка 2010б: 401–402).

Аутори двају уџбеника објављених у Кракову такође нису уводили на почетни ниво учења српског језика садржаје о новијој српској историји (уп. Либер/Прпа 2011: 17–58; Либер/Прпа 2012: 11–43). Међутим, на средњем, а посебно на напредном нивоу, студенти се на различите начине баве таквим садржајима, полазећи од текстова и реализујући одређене активности.

Наредне три активности (прва припада средњем, а друга и трећа припадају напредном нивоу) – показују да се од студената очекује да владају одређеним ширим (ванлингвистичким) знањима. Прве две активности су предвиђене за усмено излагање (да се изложи и образложи одговор на постављено питање), а трећа за писање састава (овај задатак осим фактографије укључује и креативно писање „неке мале, приватне историје”):

Колико је у наведеним историјским догађајима био битан религијски фактор, а колико политички: (1) Велика шизма; (2) Крсташки ратови; (3) Рат Свете лиге против Турске; (4) Тридесетогодишњи рат; (5) Реконквиста; (6) Распад Југославије; (7) Рат на Косову и Метохији (Либер/Прпа 2011: 109).

За који од наведених историјских догађаја је разлог био национализам: (1) Први балкански рат; (2) Други балкански рат; (3) Први светски рат; (4) Други светски рат; (5)

Распад Југославије; (6) Распад Чехословачке; (7) Рат у Ираку; (8) Проглашење независности Косова (Либер/Прпа 2011: 147).

Следеће реченице показују како званична историја бележи неке догађаје. Напишите неку малу, приватну историју која их је пратила: (1) Берлински зид је срушен 9. новембра 1989. године [...]; (2) Америчке снаге су 6. и 9. августа 1945. године баicile атомске бомбе на Хиросиму и Нагасаки; (3) Дана 12. марта 2003. године испред зграде Владе Републике Србије у Београду, извршен је атентат на Зорана Ђинђића, првог демократског премијера. Овај атентат је довео до ванредног стања у Србији (Либер/Прпа 2011: 143).

Један од текстова предвиђених за напредни ниво проблематизује начин на који „медији из Србије и са Косова” извештавају о животу на Косову, сугеришући да су „медији са обе стране препуни клишеа и стереотипа”:

Анализа писања медија из Србије и са Косова показала је да су медији са обе стране препуни клишеа и стереотипа. Медији такође пате од недостатка информација о свакодневном животу људи, речено је синоћ у Новом Саду на трибини „Србијански медији о Косову: Немогућа мисија”. [...] Радован Купрес, програмски директор невладине организације Иницијатива младих за људска права [...] рекао је на трибини да у медијима у Србији има јако пуно најнегативнијих стереотипа, као и говора мржње и ускраћивања основних информација.

Новинарка Вера Шоти казала је [...] да је потребно да медији у Србији коначно изврше демистификацију косовског мита, уместо што га и даље негују.

Новинарка Жужана Серенчеш казала је да у јавности у Србији о Косову постоји само слика каменца, мржње и изолације, која ни изблиза није потпуна нити одговара правом стању ствари. [...]

Она је оценила да статус Косова не може да буде једина медијска тема, нити то може да буде важније од тога како се на Косову живи, да ли може слободно да се путује. [...] „У Србији је проблем што се митови заправо користе као аргумент у дневној политици”, казала је Серенчеш (Либер/Прпа 2012: 105–106).

Уз претходно наведени текст дата су питања која усмеравају полазнике да пронађу сличне примере у другим државама и да размотре проблем везан за медије уопште (како елиминисати стереотипе из медија):

Да ли бисте могли навести сличан пример учвршћивања стереотипа о неком проблему у медијима? Да ли би требало да постоји одређена институција која ће контролисати медије по том питању? (Либер/Прпа 2012: 106).

Из краковских уџбеника наводимо још један пример којим се проблема-тизује презентација новије српске историје у школској литератури објављеној у Србији. Текст сугерише читаоцу да уџбеници историје објављени у Србији до 2000. године описују „нове историјске догађаје” одражавајући „ставове владајућих политичких структура”:

Писање историјских уџбеника увек је било спорно питање. У Србији је то нарочито истакнуто кад је у питању тема како је ђацима објашњен распад Југославије и крвави ратови који су уследили на тој територији. [...]

Опис нових историјских догађаја кроз школску литературу, у Србији је, углавном, одржавао ставове владајућих политичких структура. Уџбеници Милошевићеве Србије пронајазили су разлоге у „политици Ватикана”, „поступцима фанатизованих верника”, „борби против православља и Срба”.

Одласком Милошевића, стижу другачији тонови, а језик мржње уступа простор прикладнијим изразима. „Шиптари” се коначно називају Албанцима, „насилно издвајање Словеније и Хрватске” смењују „супротстављени ставови југословенских република”, конференција у Рамбуеју није више „алиби за уцене”, док се „агресија” припитомила у „акцију НАТО-а”. [...]

Уџбеници, њихови аутори, као и целокупно образовање деле судбину државе и друштва, који тешко проналазе добар баланс између прошлости и будућности, Истока и Запада. Због тога су многи аналитичари уверени да не постоји уџбеник, нити историчар у Србији, који ће у потпуности задовољити све стране (Либер/Прпа 2011: 139–141).

Питања која су дата уз претходно наведени текст осмишљена су на следећи начин: (1) студент полази од приказа националне историје у српској школској литератури; (2) затим, упоређује проблем који постоји у српским уџбеницима историје са сличним појавама у својој земљи; (3) на крају, долази се до уопштавања проблема независно од конкретне државе („да ли је могуће написати тачан, поуздан и објективан уџбеник историје”). Ево тих питања:

Који период у српској историји према овом тексту представља проблем приликом израде уџбеника? Зашто је тако? Упоредите презентацију спорних историјских догађаја у уџбеницима историје до 2000. године (период владавине Слободана Милошевића) и након демократских промена.

Да ли у историји ваше земље постоје слична спорна питања? Упоредите како је један исти догађај представљен, на пример, у доба комунизма, а како после 1989. године. Да ли мислите да је могуће написати тачан, поуздан и објективан уџбеник историје? (Либер/Прпа 2011: 141)

Уџбеници објављени у Софији не доносе садржаје о новијим историјским догађајима на балканском простору (уп. Дункова/Васић 2015; Дункова/Васић 2017). У свакој лекцији постоје равноправно заступљени текстови из српске и хрватске културне средине, а активности су осмишљене тако да се студент оспособи да подједнако успешно преводи са бугарског језика за обе културне средине (што аутори истичу у предговору). Текстови и активности се односе на опште теме, везане за живот човека у савременом друштву (нпр. Туризам, Клима, Банкарство, Право, образовање, Осигурање). И када се говори о одређеним неповољностима (незапосленост, мале плате, кредитно задуживање и сл.), то се чини на релативно уопштен начин. Србија и Хрватска су посредно (кроз уџбеничке садржаје) представљене на готово идеализован начин.

У осврту на резултате анализе указаћемо да су аутори из Кракова у своје уџбенике унели највише садржаја везаних за новију српску историју, отварајући и тзв. осетљиве теме (сукоби, супротности и неразумевање између народа и држава). У активностима је доследно спроведен *интеркултурални приступ* (уп. Редли 2018). „На средњем и напредном нивоу знања [...] студенти [се] упознају са Србијом, истовремено поредећи српску културу са културом своје земље и сагледавајући Србију као део Европе и света” (Мијаљевић 2019: 166).

4. ЗАКЉУЧАК

Анализом садржаја о новијој српској историји у уџбеницима српског као страног језика објављеним у иностранству – долази се до закључка:

(а) да постоје разлике у броју текстова и активности којима се полазници усмеравају на сагледавање догађаја из новије српске историје, а разлике се крећу од веће заступљености до потпуног одсуства поменутих садржаја;

(б) да поједини аутори отварају тзв. осетљиве теме, као што су сукоби и неразумевање међу народима и државама на балканском подручју, док други стварају готово идеализовану слику Србије и њеног окружења.

Аутори који су се определили да у уџбеник уведу теме из новије српске историје посветили су пажњу конципирању студентских активности:

(а) осмишљени су задаци који усмеравају студенте да проблемски посматрају догађаје и да их осветљавају са различитих аспеката, а најчешћи тип активности јесу усмена излагања и дискусије у којима студенти предочавају, аргументују и објашњавају своје ставове;

(б) примењује се интеркултурални приступ, којим се код студената изграђује навика да упоређују догађаје из српске историје са сличним догађајима у историји свог народа и других (европских и ваневропских) народа, што од полазника захтева не само критичко промишљање историјских догађаја него и владање ширим (ванлингвистичким) знањима.

Претходно описана концепција студентских активности има значајне погодности и могла би да буде препоручена ауторима уџбеника: (1) спречава једностраност у сагледавању догађаја из новије српске историје; (2) подстиче студенте да прошире тзв. енциклопедијска знања и боље упознају историјску позадину и друштвено-политички контекст догађаја које разматрају. Дакле, препоручује се да студенти реализују *аналитички*, *истраживачки*, *проблемски* и *компаративно* усмерене активности у вези са текстовима.

Задатак лингводидактике је да за будућу уџбеничку продукцију пружи препоруке за одабир и примену текстова о новијим историјским догађајима на балканском подручју. Неопходно је да се код студената предупреду површне или погрешне представе о друштвено-политичким приликама у Србији, а посебно да се спрече предрасуде и негативни ставови о српском народу.

ИЗВОРИ

- Дункова/Васић 2015:** Т. Дункова, Б. Васић, *Учебник по србски и хрватски језик*, Ниво С1/С2, Част прва, Софија: Универзитетско издателство „Св. Климент Охридски”.
- Дункова/Васић 2017:** Т. Дункова, Б. Васић, *Учебник по србски и хрватски језик*, Ниво С1/С2, Част втора, Софија: Универзитетско издателство „Св. Климент Охридски”.
- Душков/Коритовска/Савицка 2010а:** О. Duškov, А. Korytowska, I. Sawicka, *Српски језик 1*, За почетнике, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Душков/Коритовска/Савицка 2010б:** О. Duškov, А. Korytowska, I. Sawicka, *Српски језик 2*, За напредне, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Либер/Прпа 2011:** К. Liber, S. Prpa, *Priručnik za srpski kao strani jezik*, Krakow: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellonskiego.
- Либер/Прпа 2012:** К. Liber, S. Prpa, *Kultura živog jezika*, Krakow: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellonskiego.

ЛИТЕРАТУРА

- Бјелаковић 2007:** I. Bjelaković, Metodološki okvir nastave srpskog kao stranog u knjizi *Naučimo srpski 1* (početni nivo), u: J. Vučo (prir.), *Savremene tendencije u nastavi jezika i književnosti*, Beograd: Filološki fakultet, 260–269.
- Боњковски 2016:** R. Bońkowski, Poljski udžbenici za nastavu srpskoga jezika kao stranog, u: А. Пешикан (ур.), *Настава и учење – уџбеник у функцији наставе и учења*, Ужице: Учитељски факултет, 217–226.
- Вельковић Станковић 2016:** Д. Вельковић Станковић, Коришћење хумористичких текстова у настави српског језика као страног, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 333–346.
- Драгићевић 2011:** Р. Драгићевић, Лингвокултуролошки приступ настави српског језика као страног, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси II*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 81–93.

- Дурбаба 2004:** О. Дурбаба, Новински текстови у настави српског језика као страног, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 32/1, 271–278.
- Дурбаба 2011:** О. Дурбаба, *Теорија и пракса учења и наставе страних језика*, Београд: Завод за уџбенике.
- Ђорђевић 2018:** К. Ђорђевић, Уџбеници и приручници српског језика као страног, *Лингвистичке актуелности*, 31, Београд, 20–33.
- Зечевић Крнега/Јовановић/Андријевић 2019:** G. Zečević Krneta, A. Jovanović, M. Andrijević, Analiza elemenata interkulturene komunikativne kompetencije u savremenim udžbenicima srpskog jezika, u: I. Živančević Sekeruš, Ž. Milanović (ur.), *Susret kultura*, Novi Sad: Filozofski fakultet, 339–355.
- Иванова 2011:** И. Иванова, Лингвокултуролошки коментар књижевног дела у настави српског језика и књижевности, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси II*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 113–122.
- Кончаревић 2002:** К. Кончаревић, *Савремени уџбеник страног језика*, Београд: Завод за уџбенике.
- Кончаревић 2004:** К. Кончаревић, Функционална стилистика у настави српског језика као страног (филолошки профил), *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 32/1, 182–191.
- Кончаревић 2005:** К. Кончаревић, Презентација српске културе у уџбеницима српског језика као страног – теоријски оквир и конструкцијска решења, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 34/1, 217–228.
- Кончаревић 2007:** К. Кончаревић, О неким параметрима структурно-садржинског обликовања уџбеника српског језика као страног у инословенској средини, у: М. Дешић (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 73–82.
- Крајишник/Несторовић 2013:** В. Крајишник, З. Несторовић, Доживљај традиционалне и савремене културе у настави српског као страног језика, у: А. Вранеш (ур.), *Културе у дијалогу: Филологија и интеркултуралност*, књ. 1. Београд: Филолошки факултет, 51–68.
- Кукић/Јањић 2019:** Т. Kukić, D. Janjić, Prikaz Italije u udžbeniku *Nuovo magri: ne samo dolce vita*, *Lipar*, 69, Kragujevac, 155–161.

- Маринковић 2003:** Н. Маринковић, Уџбеници у настави српског као страног у Центру за српски језик, у: Ј. Vučo (прir.), *Udžbenik u nastavi stranih jezika*, Nikšić: Univerzitet Crne Gore, 207–214.
- Матрусова 2016:** А. Матрусова, Песме у настави српског као страног језика, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 379–385.
- Мијаљевић 2019:** К. Мијаљевић, Слика Србије у уџбеницима за српски као страни језик објављеним на Универзитету у Кракову, *Зборник радова Педагошког факултета*, 22, Ужице, 157–170.
- Мркаљ 2011:** З. Мркаљ, Разумевање прочитаног, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси II*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 7–18.
- Мркаљ 2016:** З. Мркаљ, Коришћење различитих типова текстова у настави српског језика као страног, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 357–377.
- Несторовић 2007:** З. Несторовић, Примери примене садржаја из књижевности у настави српског језика као страног, у: М. Дешић (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 207–216.
- Несторовић 2011:** З. Несторовић, Садржаји усмене књижевности у настави српског као страног језика (методички примери), у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси II*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 95–111.
- Несторовић 2016:** З. Несторовић, Књижевни текстови у настави српског као страног (примери обраде), у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 347–355.
- Николић 2016:** Б. Николић, Лингвокултуролошки лексички слој у уџбеницима српског језика за странце, *Славистика*, XX, Београд, 433–444.
- Оташевић 2014:** Ђ. Оташевић, Приручници за наставу српског језика као страног, *Лингвистичке актуелности*, 25, Београд, 21–30.
- Пантић 2013:** М. Пантић, Уџбеници и остала наставна средства у настави српског језика као страног, *Opera Slavica*, XXIII/4, Брно, 303–307.

- Перишић 2016:** Ј. Перишић, Употреба књижевног текста у настави (српског као страног) језика, *Методички видици*, 7, Нови Сад, 255–276.
- Перишић 2017:** Ј. Перишић, Аутентичност текстова у настави српског као страног језика на вишим нивоима учења, *Методички видици*, 8, Нови Сад, 233–249.
- Перишић Арсић 2017:** О. Perišić Arsić, Elementi kulture u udžbenicima srpskog i hrvatskog kao stranog, *u: V. Karlič, S. Šakić, D. Marinković (ur.), Tranzicija i kulturno pamćenje*, Zagreb: Filozofski fakultet, 369–380.
- Перишић Арсић 2018:** О. Perišić Arsić, Različiti aspekti kulture u udžbenicima srpskog jezika kao stranog, *u: I. Živančević Sekeruš, Ž. Milanović (ur.), Susret kultura*, Novi Sad: Filozofski fakultet, 95–105.
- Раковић 2018:** М. Раковић, Садржаји о српској култури у уџбеницима српског као страног језика за А ниво (методички аспект), *у: Д. Бошковић, М. Ковачевић, Н. Бубања (ур.), Брендрави у књижевности, језику и уметности*, Крагујевац: ФИЛУМ, 373–386.
- Раковић 2019:** М. Раковић, Садржај и структура уџбеника српског као страног језика за А ниво, *у: М. Ковачевић, Ј. Петковић (ур.), Савремена проучавања језика и књижевности*, X/1, Крагујевац: ФИЛУМ, 237–247.
- Редли 2011:** Ј. Редли, Употреба аутентичних песама у настави српског језика као страног, *у: Д. Точанац, С. Гудурић (ур.), Примењена лингвистика данас – између теорије и праксе*, Нови Сад: Друштво за примењену лингвистику Србије, Филозофски факултет у Новом Саду, Филолошки факултет у Београду, 305–316.
- Редли 2018:** Ј. Redli, Razvijanje interkulturalne svesti u radu sa studentima srpskog jezika kao stranog, *u: I. Živančević Sekeruš, Ž. Milanović (ur.), Susret kultura*, 9, Novi Sad: Filozofski fakultet, 83–93.
- Смољска 2002:** А. Смољска, Улога текстова у изучавању српског језика као страног, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 30/1, 231–236.
- Спасић 2018:** Н. Спасић, Аутентичност српске културе у дидактичким материјалима српског као страног језика за А ниво (лингвокултуролошки аспект), *у: Д. Бошковић, М. Ковачевић, Н. Бубања (ур.), Брендрави у књижевности, језику и уметности*, Крагујевац: ФИЛУМ, 387–406.
- Стаменковић 2020:** С. Стаменковић, Књижевност у настави српског као страног, *у: В. Крајишник (ур.), Српски као страни језик у теорији и пракси IV*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 501–509.

- Станић/Блатешић 2019:** Т. Станић, А. Блатешић, Књижевни и цивилизацијски елементи у удžбеницима италијанског језика *Nuovo Espresso*, у: I. Živančević Sekeruš, Ž. Milanović (ur.), *Susret kultura*, Novi Sad: Filozofski fakultet, 325–337.
- Стрижак 2016:** Н. Стрижак, Културолошки садржаји у настави српског као страног језика, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 311–322.
- Турањанин Николопулос 2020:** Б. Турањанин Николопулос, Књижевни текст у настави српског као страног језика, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси IV*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 511–521.
- Томић/Литричин Дунић 2020:** А. Томић, Д. Литричин Дунић, Књижевни текст као извор културолошких садржаја у настави српског као страног језика, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси IV*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 523–530.

CONTENTS ON RECENT SERBIAN HISTORY IN TEXTBOOKS FOR SERBIAN AS A FOREIGN LANGUAGE (ON THE EXAMPLE OF TEXTBOOKS FROM POLAND AND BULGARIA)

Summary

The subject matter of this paper is the linguo-didactic texts in newer textbooks for learning Serbian published by foreign universities (Poland and Bulgaria). Newer research shows that special attention should be given to encyclopedic knowledge which is passed on to foreign language textbooks, and after that, to relations which are made between basic, target, and general culture, as well as to deviations from idealized representation of a country where a taught foreign language is spoken. For teaching Serbian as a foreign language, texts in textbooks have a major role in forming the concept of Serbian history and contemporary Serbian reality. In other words, the question is: how is Serbia viewed in textbooks for foreign students? The problem in question can be observed from textual materials, visual attachments, and activities (questions and exercises) intended for students. The goal of this paper is to examine on the corpus of textbooks for Serbian as a foreign language published abroad in the last ten years: (1) the textual materials on recent Serbian history; (2) the activities which students fulfill regarding the texts. The analysis has shown that newer texts in textbooks discuss sensitive socio-political topics (war conflicts, disagreements between countries, etc.) in general, as well as those related to the Balkans. Activities (questions and exercises) in textbooks guide students to analyze sensitive topics of modern society from

problematic and critical point. It can be concluded that it is necessary to establish specific methodical recommendations for selection and utilization of texts which pass on the information on recent Serbian history.

Keywords: Serbian as a foreign language, textbook, linguo-didactic text, texts in the textbook, tasks in the textbook, Serbian history, intercultural approach.

Milka V. Nikolić